

Başlık

İklim değişikliği ve organik zeytin tarımı

Alt başlık : Yeni ilaçlar, ticari ve ekonomik sorunlar

Oturum : Stratejiler arasında organik köprüler kurmak

Yazarın ismi ve özgeçmişi : Pelin Balcıoğlu

1994 EMYO seracılık mezunudur. 1996-1997 yıllarında UCD'de Horticulture bölümünden dersler almış, bir dönem staj yapmıştır. 1998'den bu yana Ayerya Rüzgarlı Vadi Çiftliği'nde organik zeytin yetiştiricisidir.

Yük. Müh. Şahnur Irmak Atatürk Üniversitesi Zir. Fak. Gıda Bilimi ve Tek. 1986 mezunudur. EÜ Fen Bil. Enst. Gıda Müh. ABD'de doktora eğitimi sürmektedir.

Bornova Zeytincilik Araş. İstasyonu Müd.'nde Uzm. Araş. olarak çalışmaktadır.

Özet : Bu bildiri üç temel konuya değinmektedir. Birincisi, zeytin sineği ve diğer hastalıklara karşı mücadelede kullanılan bir takım ilaçların Avrupa Birliği içinde kabul görmesine rağmen Kuzey Amerika'da kabul edilmemesinin yarattığı sıkıntıdır. İkincisi, iklim değişikliklerinin ürün kalitesi üzerinde etkisi, üçüncüsü gene iklim değişikliklerinin yöreye özgü "Hurma" zeytin çeşidini tehdit etmesidir.

Arka plan : Organik tarım sürecinden geçen zeytin ve zeytinyağı üreticilerinin zeytin sineği ve diğer hastalıklara karşı Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde kabul edilen Success gibi ilaçları kullandıkları bilinmektedir. Ne var ki adı geçen bu ürün ve ilaçlar Kuzey Amerika ülkelerinde standartları belirleyen NOP (National Organik Program) dahilinde kabul görmemektedir. Dow AgroSciences Türkiye Şirketinden Gürler Tan ile yapılan 30.09.2013 tarihli yazışmada "Türkiyede ruhsatlı olan Success 0,24 CB ticari isimli ilacımızın formulasyonundaki bazı maddeler NOP yönetmeliğine uygun değildir. Bu sebeple bu ilacımız bu sertifika dahilinde üretim yapılacak ürünlerde kullanılmamalıdır. AB standartlarına uygundur. Ayrıca spinosad aktif maddesi tüm dünyada organik tarım yönetmeliklerine uygun ve kullanılmaktadır. Success ilacı Amerika birleşik devletlerinde farklı bir formülasyonda da satılmakta ve NOP standartlarına uygundur. Bu formülasyon Türkiye'de mevcut değildir." açıklaması gelmiştir. Bu durum dünya ticaretinde özellikle Ege ve Akdeniz Bölgesindeki üreticileri etkilemektedir.

Ana bölüm : Amerika'ya ihracatı planlayan organik zeytin ve zeytinyağı üreticilerinin NOP tarafından kabul görmeyen mücadele araçlarını kullanmamaları gerekir. Ancak alternatif ilaçların yokluğu üreticiyi zor durumda bırakmaktadır. Gözlem ve deneyimler göstermiştir ki, NOP tarafından desteklenmeyen ilaçları çaresizlikten kullanmak zorunda kalan bazı üreticiler, ihracat durumunda, ya ihracattan vaz geçme ya da eksik veya yanlış deklarasyon seçimi ile karşı karşıya kalmaktadır. Üreticiyi bu zor konuma sokan koşulların, maalesef, belge düzenleyen bazı kuruluşların yardımcı olmak konusunda oldukça cömert davranmaları ile aşıldığı sanılmaktadır.

Kaliteli sofralık zeytin ve kusursuz zeytinyağı elde etme konusunda acil yanıt bekleyen konulardan biri de iklim değişikliğine karşı yeni mücadele araçlarının geliştirilmesi meselesidir. Dünyada ve dolayısıyla Türkiye'de de yaşanmakta olan keskin iklim değişikliği karşısında zeytin ağaçlarında görülen davranış değişikliğinin hem sofralık zeytin kalitesini hem de verim miktarını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bu etkiyi, 250 dekarlık arazimizde

12.000 zeytin ağacı ile 15 yıldır yapmakta olduğumuz organik tarım sürecinin son üç yılında gözlemlene fırsatı bulduk. İklimsel sorunlardan kaynaklanacak ürün kalitesi ve verim kayıplarıyla ilgili neler yapılabileceği gündemimizin sıcak bir konusudur.

İklimsel özelliklerin ve biyoçeşitliliğin irdelenmeye değer bir başka yansıması da sadece "Urla, Seferihisar ve Karaburun'da yetiştirilen Erkence zeytin çeşidinden elde edilen "hurma" da görülmektedir. Zeytin meyveleri daha dalındayken gerçekleşen olgunlaşmaya "hurmalaşma" denilmektedir. Bu olgunlaşma periyodunda, hiçbir işleme tabi tutulmaksızın tüketilebilir hale gelen zeytin meyvesi "hurma zeytin" olarak tanımlanır." Bu konudaki bir araştırmaya göre "Hurma zeytin oluşumu, dünyada sadece Karaburun ve Mora yarımadasında gerçekleşmektedir." (Bakınız: **Şahnur IRMAK**. 2011. *İZKA Projesi. - Poyrazın getirdiği Zenginlik. Zeytincilik Araştırma Enstitüsü, Bornova- İZMİR*)

Hurmalaşma belli iklim koşullarında gerçekleşmektedir. Örneğin, havanın nem oranının çiğge yol açacak kadar yüksek olması, denizden poyraz rüzgarının esmesi, sıcaklıkların mevsim normallerinde seyretmesi gibi koşullar gerekir. Eğer bu koşullar yoksa hurmalaşma meydana gelmez. Dolayısıyla iklim koşullarındaki değişikliğe bağlı olarak hurmalaşma da yıldan yıla farklılık gösterir. Hurmalaşma sadece adı geçen bölgelerde yetişen "Erkence" zeytin varyetesinde oluşur. Bunun nedeni "Erkence"nin diğer çeşitlere kıyasla daha ince bir kabuğa sahip olmasıdır.

Hurma tuzsuz ve özgül tadıyla kaliteli bir ürün olmasına karşın çok az tüketici tarafından bilindiği için pazarda fazla ilgi görmemekte ve "Gemlik, Ayvalık gibi farklı çeşitlerle yeni plantasyonlar kurulmaktadır. Böylece bölgeye ait olan Erkence varyetesinin korunması ve çoğaltılması konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır." (Bakınız: **Şahnur IRMAK**. 2011. *İZKA Projesi. - Poyrazın getirdiği Zenginlik. Zeytincilik Araştırma Enstitüsü, Bornova- İZMİR*)

Ana mesajlar ve sonuçlar : Organik zeytin ve zeytinyağı üretiminde hastalıklara karşı kullanılan ilaç ve araçların NOP uyumlu olabilmesi için gerekli girişimlerde bulunulmalı ve doğal bazlı malzemelerin NOP tarafından kabul koşulları üzerinde çalışılmalıdır. Alternatif olarak Amerika'da bu amaçlarla kullanılan ilaç ve araçları değerlendirmek ve benzer mücadele yöntemlerini Türkiye'de kullanmak akla gelmektedir. Bilimsel araştırmaların bu yönde yoğunlaşması, uluslararası standartların netleşmesi, üreticiyi teşvik edecek ve cesaretlendirecektir.

İlaç ve araçlar konusunda bir diğer konuda iklim değişikliklerinin organik zeytin ve zeytinyağı üretiminde etkisini tartışmaya açmak olmalıdır. Ülkelerin ilgili Bakanlıkları, Üniversiteler ve Araştırma Kurumları zeytin politikalarını ortaya çıkan bulgular ışığında yönlendirebilirler. Bu kapsamda yapılacak çalışmalar, olası iklim değişiklikleri ve rekolte sıkıntıları hakkında ortaya çıkan sonuçlar ve sonrasında yapılan bildirimler üreticilerin tarım faaliyetlerinin sürdürülebilir olmasında fayda sağlayacaktır.

Hurma zeytin çeşidinin korunması, yaygınlaştırılması ve tanıtılması, bölgesel üretimin ve zeytin çeşitliliğinin desteklenmesini ve buna bağlı olarak, tüketicinin de tamamen doğal ve sağlıklı bir ürünü daha yoğun tüketme şansı bulmasını sağlayacaktır.